

طراحی الگوی مبادله اجتماعی و رضایت‌مندی نیازهای اساسی در جانبازان ورزشکار استان البرز

حسین پورسلطانی زرنندی*

دانشیار گروه مدیریت ورزشی، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران.

(دریافت: ۱۴۰۱/۱۱/۱۵ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۱/۰۶)

چکیده

هدف از پژوهش حاضر طراحی الگوی مبادله اجتماعی و رضایت‌مندی نیازهای اساسی در جانبازان ورزشکار استان البرز بود. جامعه آماری این پژوهش را جانبازان ورزشکار استان البرز ($N=700$) تشکیل دادند. با استفاده از جدول مورگان نمونه آماری برابر ۲۴۸ تن برآورد شد که به صورت نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شدند. به منظور جمع‌آوری داده‌ها از پرسش‌نامه‌های مبادله اجتماعی (ایرجی، ۱۴۰۱) و رضایت‌مندی نیازهای اساسی (جوهان، ۲۰۱۱) استفاده شد. روایی صوری و محتوایی پرسش‌نامه‌ها با بهره‌گیری از نظرات اصلاحی اساتید مدیریت ورزشی تعیین شد و پایایی هر دو پرسش‌نامه با استفاده از آزمون آلفای کرونباخ به ترتیب ۰/۸۷ و ۰/۷۹ به دست آمد. روش تحقیق توصیفی و از نوع هم‌بستگی بوده که به صورت میدانی اجرا شده است. به منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها از شاخص‌های توصیفی و آزمون‌های آماری کلموگروف - اسمیرونف، تحلیل رگرسیون و تحلیل مسیر استفاده شد. با توجه به نتایج به دست آمده مبادله اجتماعی تأثیر مثبت و معناداری بر رضایت‌مندی از نیازهای اساسی ($r=1/05$, $T\text{-Value}=10/31$) دارد. همچنین مؤلفه‌های حمایت سازمانی و حمایت اجتماعی در معادله رگرسیون واجد شرایط پیش‌بینی رضایت‌مندی از نیازهای اساسی هستند.

واژه‌های کلیدی: مبادله اجتماعی، رضایت‌مندی، جانباز، ورزشکار

مقدمه

در شرایط کنونی انجام فعالیت‌های ورزشی برای جانبازان و معلولان اهمیت ویژه‌ای پیدا کرده و از یک وسیله تفریحی و درمانی پای فراتر گذاشته و به عنوان عاملی در جهت تکامل نارسایی‌های جسمانی و روانی آنان مد نظر قرار می‌گیرد. فعالیت‌های ورزشی از جمله وسایلی می‌باشند که نقش بسیار تعیین‌کننده‌ای در انتقال معلول به دوره سازگاری داشته و به آنان چگونه زندگی کردن و چگونه مقابله کردن با شرایط گوناگون را می‌آموزند. اصولاً معلولان در طول فعالیت‌های ورزشی دیگران را می‌پذیرند، به خود اعتماد پیدا می‌کنند، حد توانایی‌ها و ناتوانی‌های خود را می‌شناسند، برای یادگیری بیشتر کوشش می‌نمایند، از اشتباهات و خطاهای خود درس می‌گیرند و در زندگی اجتماعی از این تجربیات بهره می‌برند (پورسلطانی و ایرجی نقندر، ۲۰۱۵). در این راستا نظریه رضایت‌مندی نیازهای اساسی به عنوان مبنایی از نظریه خودمختاری که رضایت از نیازهای جسمی و روانی را شامل می‌شود در نظر گرفته شده است. نظریه خودمختاری به طور گسترده به منظور پیش‌بینی و توضیح انگیزش افراد در حوزه‌های مختلف زندگی مانند ورزش استفاده می‌شود. در واقع رضایت از نیازهای اساسی شامل نیازهای جسمی، روحی و روانی لازم جهت بهبود عملکرد ورزشکاران است (مورات^۱ و همکاران، ۲۰۲۲). این نیازها برای به دست آوردن بینش عملکرد افراد و همچنین به منظور بررسی پتانسیل انگیزشی افراد مهم است (آنجا^۲ و همکاران، ۲۰۱۰). تحقیقات نشان داده که رضایت‌مندی از نیازها به منظور استفاده افراد در رده‌های سنی مختلف و در جوامع فرهنگی متفاوت ضروری است (جسیکا^۳، ۲۰۲۰). نیکولا و جوهرن^۴ (۲۰۲۱) بیان داشتند که رضایت‌مندی از نیازهای اساسی برای تأمین سلامت روانی افراد بسیاری مهم است. عوامل شایستگی، استقلال و ارتباط را به عنوان بخشی از نیازهای اساسی در نظر می‌گیرد و آن‌ها را برای رشد مداوم روانی، صداقت و تندرستی برای همه افراد بدون در نظر گرفتن سن، جنسیت و یا فرهنگ ضروری می‌داند. شایستگی اشاره دارد به احساس مؤثر در تعامل مداوم با محیط اجتماعی و تجربه فرصت‌های ورزشی و داشتن ظرفیت ابراز آن‌ها. با توجه به اینکه عوامل محیطی و اجتماعی برای رضایت‌مندی از نیازها و متعاقب آن تندرستی لازم و ضروری است، اما در این زمینه به درجه‌ای از استقلال هم تأکید شده است. استقلال به منشأ و یا درک رفتار خود اشاره دارد (ایرجی نقندر و پورسلطانی، ۲۰۱۷). در محیط‌های ورزشی استقلال می‌تواند به عنوان مبدعی برای همه ورزشکاران در نظر گرفته شود که نقش کلیدی در پرورش

1. Murat
2. Anja
3. Jessica
4. Nicola & John

شایستگی و ارتباط دارد. هنگامی که یک مربی مستقل بودن ورزشکاران را مهم می‌داند و از آن حمایت می‌کند، فرصتی را برای تصمیم‌گیری، انتخاب و تقویت اعتقاد ورزشکاران که آن‌ها مسئول اعمال خود هستند به وجود می‌آورد (جولیان^۱ و همکاران، ۲۰۲۱). الینور^۲ و همکاران (۲۰۰۹) بیان می‌دارند که علاقهٔ مربیان به ترویج بازی خوب و مثبت و همچنین رشد روانی ورزشکاران در فعالیت‌های فیزیکی مهم است. یافته‌ها نشان می‌دهد که پشتیبانی از استقلال، نیاز به شایستگی و ارتباط را تسهیل می‌کند. یک مفهوم کلیدی در نظریهٔ خودمختاری درک منبع علیت است (آنوک^۳ و همکاران، ۲۰۲۲).

ارتباط یا وابستگی اشاره دارد به احساس یکی بودن با دیگران، مراقبت از آنها و داشتن یک حس تعلق با افراد دیگر جامعه (دسی و ریان^۴، ۲۰۰۲). در زمینهٔ ورزش، ارتباط ممکن است از کارهایی که در مقابل افراد مختلف از جمله هم‌تیمی‌ها، مربیان، والدین و یا افراد دیگری که در زمینهٔ ورزش مشارکت دارند و به نوعی ورزشکار هستند، انجام می‌شود تعریف شود. ارتباط را می‌توان نوعی نیاز برای روابط بین‌فردی و وابستگی اجتماعی و به نوعی تعلق داشتن به افراد دیگر جامعه تعریف کرد. از سویی دیگر اراده اشاره دارد به تمایل داشتن به مشارکت در ورزش بدون اینکه ورزشکار تحت فشار باشد (جوهان^۵ و همکاران، ۲۰۱۱). اراده برای تحقق اهداف در طول دورهٔ ورزشی و یا برای حفظ منظم ورزش کردن ضروری است. همچنین اراده به عنوان جزئی ضروری برای تعالی ورزشکاران در نظر گرفته شده است (نیکولا و جوهن، ۲۰۲۱).

از طرفی دیگر بر اساس نظریهٔ تبادل اجتماعی همان‌طور که سازمان از کارکنان حمایت و بخشی از نیازهای اجتماعی‌شان را بر طرف می‌کند احتمالاً آن‌ها سازمان را برای پیوستن به سازمان دیگری ترک نخواهند کرد، زیرا در صورت ترک کردن سازمان هزینهٔ زیادی بابت از دست دادن حمایت سازمان باید متحمل شوند. در پژوهش‌های مختلف به‌کارگیری نظریهٔ مبادلهٔ اجتماعی نشان داده است کارکنانی که سطوح بالایی از حمایت سازمانی را درک می‌کنند، احتمال بیشتری دارد که احساس تکلیف کرده و از طریق تعهد و به ویژه تعهد عاطفی به سازمان و رفتارهای مطلوب کاری، حمایت سازمانی را جبران کنند (لایلی و اندا^۶، ۲۰۱۸). بنابراین کارکنان بر اساس برداشتی که از حمایت‌های سازمانی دارند، تعهد خود را نسبت به سازمان نشان خواهند داد. تحقیقات نشان داده است که حمایت سازمانی ادراک‌شده در برانگیخته کردن کارکنان

1. Julian
2. Eleanor
3. Anouk
4. Deci & Ryan
5. Johan
6. Lily & Edna

تأثیرگذار است. همچنین حمایت سازمانی ادراک‌شده، انتظارات کارکنان را افزایش می‌دهد که در مقابل سازمان موظف می‌شود تا با توجه به اهداف سازمانی، پاداش و مزایای بیشتری برای انجام کار بیشتر پرداخت کند. پیرو آن، این امر باعث می‌شود که کارکنان با توجه به اهداف سازمانی و به واسطه حضور و فعالیت بیشتر، عملکرد خود را افزایش دهند (ایرجی و حمیدی، ۲۰۱۴).

حمایت سازمانی به واسطه ایجاد تعهد عاطفی بر رفتارهای مهم سازمانی مانند ترک خدمت، غیبت و عملکرد شغلی اثر می‌گذارد. به عبارت دیگر وقتی سازمان از کارکنان حمایت می‌کند ابتدا نوعی احساس تعلق خاطر و تعهد احساسی در آن‌ها شکل می‌گیرد و در نتیجه این احساس باعث افزایش عملکرد درون‌نقشی و فرآنقشی، کاهش تمایل به ترک خدمت و غیبت می‌شود (لیو^۱، ۲۰۰۹). حمایت سازمانی ادراک‌شده حالتی در فرد است که بر اساس آن کار، احساس می‌کند که سازمان وی را فردی مهم، برجسته و مفید می‌داند و به خدماتش نیاز فوری دارد. در واقع حمایت ادراک‌شده باعث افزایش تعهد عاطفی می‌شود و از این طریق تمایل ترک خدمت را در بین کارکنان کاهش می‌دهد. همچنین شرایط شغلی مطلوب، حمایت ادراک‌شده از سوی سازمان را افزایش و حمایت نیز تعهد عاطفی را افزایش می‌دهد (رادر و لیندا^۲، ۲۰۱۹).

جاسپر^۳ و همکاران (۲۰۲۲) در پژوهشی با بررسی ۱۰۷۱ معلم و استفاده از مدل‌سازی معادلات ساختاری دریافته‌اند که بین حمایت اجتماعی با رضایت‌مندی از نیازهای اساسی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. همچنین هی^۴ و همکاران (۲۰۲۲) با بررسی ۶۰۸ تن از ورزشکاران در کره جنوبی اذعان داشت که بین رضایت‌مندی نیازهای اساسی با فرسودگی شغلی ورزشکاران ارتباط منفی و معناداری وجود دارد. از طرفی دیگر یلیز و وزیر^۵ (۲۰۲۱) با بررسی ۴۲۰ دانشجوی از دانشگاه‌های دولتی کشور ترکیه به این نتیجه دست یافتند که رفتارها و حمایت‌های اجتماعی انجام‌شده از دانشجویان می‌تواند تأثیر مثبتی بر رضایت‌مندی از نیازهای آن‌ها داشته باشد. نتایج پژوهش کارلیس^۶ و همکاران (۲۰۲۱) بر روی ۵۴۱ ورزشکار جوان کانادایی نشان داد هر چقدر کیفیت برنامه‌های تمرینی که ورزشکاران درک می‌کنند بهتر و بالاتر باشد، به همان نسبت سطح رضایت‌مندی از نیازهای اساسی در بین ورزشکاران بالاتر خواهد بود. سوئرو^۷ و همکاران (۲۰۲۰)

1. Liu
2. Rather & Linda
3. Jasper
4. Hee
5. Yeliz & Vezir
6. Corliss
7. Suero

با سنجش دانش‌آموزان ورزشکار دریافت که حمایت‌های ادارک‌شده دانش‌آموزان از طرف معلمان ورزش می‌تواند نقش بسزایی در تأمین نیازهای روانی آن‌ها داشته باشد. سونیتا و پوجا^۱ (۲۰۱۹) بیان داشتند که حمایت انجام‌شده از عملکرد کارکنان می‌تواند تأثیر مثبت و معناداری بر رضایت‌مندی از نیازهای اولیه آن‌ها داشته باشد. می^۲ و همکاران (۲۰۱۸) با بررسی ۲۵۰ بیمار بالینی در کشور تایوان و استفاده از روش مدل‌سازی معادلات ساختاری به این نتیجه دست یافتند که حمایت‌های ادراک‌شده از بیماران می‌تواند رضایت‌مندی از نیازهای اساسی آن‌ها را در ابعاد استقلال، شایستگی و ارتباط افزایش دهد.

در نهایت با توجه به مطالب بیان‌شده و ضرورت و اهمیت موضوع رضایت‌مندی از نیازها و از طرفی دیگر موضوع مبادله اجتماعی در بین جانبازان ورزشکار و از آنجا که متغیرهای یادشده از عوامل مؤثر در عملکرد ورزشکاران هستند و از طرفی عدم انجام پژوهش در این زمینه، تحقیق حاضر به دنبال پاسخ به این سؤالات است که آیا بین مبادله اجتماعی با رضایت‌مندی نیازهای اساسی در جانبازان ورزشکار رابطه معنی‌داری وجود دارد؟ برای دستیابی به به پاسخ سؤال مربوطه می‌توان با ارائه راه‌حل‌های پیشنهادی به مربیان و مدیران فعال در حوزه ورزش جانبازان اطلاعات مفیدی را در اختیار آن‌ها قرار داد تا با استفاده از آن‌ها بتوانند سطح عملکرد ورزشکاران را ارتقا دهند.

روش‌شناسی پژوهش

روش تحقیق توصیفی و از نوع هم‌بستگی بوده و به صورت میدانی اجرا شده است. جامعه آماری پژوهش را تمام جانبازان ورزشکار استان البرز ($N=700$) تشکیل می‌دادند. با استفاده از جدول مورگان نمونه آماری برابر با ۲۴۸ نفر برآورد شد که پس از توزیع و جمع‌آوری پرسش‌نامه‌ها در نهایت ۲۳۲ پرسش‌نامه کامل بود و مورد تجزیه و تحلیل نهایی قرار گرفت. به منظور جمع‌آوری داده‌ها از دو پرسش‌نامه به شرح ذیل استفاده شد:

۱. پرسش‌نامه رضایت‌مندی نیازهای اساسی در ورزش^۳ (BNSSS) جوهان (۲۰۱۱) که مشتمل بر ۲۰ سؤال بوده و شامل پنج مؤلفه شایستگی، انتخاب، درک درونی منبع علیت، اراده و ارتباط است. تمامی سؤالات بر مبنای مقیاس لیکرت هفت‌گزینه‌ای از کاملاً غلط=۱ تا کاملاً درست=۷ است.

---

1. Sunita & Pooja
2. Mei
3. Basic Needs Satisfaction in Sport Scale

۲. پرسش‌نامه مبادله اجتماعی در ورزش (ایرجی، ۱۴۰۱) که مشتمل بر ۳۱ بوده و شامل دو مؤلفه حمایت سازمانی و حمایت اجتماعی است. تمامی سؤالات بر مبنای مقیاس لیکرت پنج گزینه‌ای از کاملاً مخالف=۱ تا کاملاً موافق=۵ است. روایی صوری و محتوایی هر دو پرسش‌نامه با بهره‌گیری از نظرات اصلاحی ۱۰ تن از اساتید مدیریت و برنامه‌ریزی رشته تربیت بدنی تعیین شد. پایایی پرسش‌نامه‌های رضایت‌مندی نیازهای اساسی و مبادله اجتماعی با استفاده از آزمون آلفای کرونباخ به ترتیب ۰/۸۷ و ۰/۷۹ به دست آمد.

به منظور بررسی و مقایسه توصیفی داده‌ها از شاخص‌های توصیفی و برای تجزیه و تحلیل استنباطی داده‌های تحقیق از روش‌های آماری آزمون کلموگروف - اسمیرونف، ضریب هم‌بستگی پیرسون، تحلیل رگرسیون و تحلیل مسیر در نرم‌افزار اس.پی.اس.اس. و Lisrel استفاده شد.

نتایج و یافته‌های پژوهش

جهت تعیین نرمال بودن داده‌ها از آزمون کلموگروف - اسمیرونف استفاده شد که با توجه به جدول ۱، نتایج آزمون نرمال بودن داده‌ها را نشان می‌دهد.

جدول ۱. نتایج آزمون کلموگروف - اسمیرونف

متغیرها	N	z	Sig	نتیجه آزمون
مبادله اجتماعی	۲۳۲	۰/۸۶۱	۰/۶۱	داده‌ها نرمال است
رضایت‌مندی	۲۳۲	۰/۹۱۵	۰/۲۷۸	داده‌ها نرمال است

با توجه به نتایج جدول ۲ مقدار آزمون دروبین واتسون ۱/۶۵ به دست آمد که انجام آزمون با رگرسیون را تأیید می‌کند. با توجه به ضریب تعیین به دست آمده از خروجی آزمون تنها ۰/۳۵۵ از تغییرات رضایت‌مندی نیازهای اساسی توسط مبادله اجتماعی در مدل توجیه می‌شود.

جدول ۲. نتیجه آزمون دروبین واتسون جهت عدم وابستگی خطاها

مدل	مجدور R	مجدور R	خطای معیار	سطح معناداری	دروبین واتسون
۱	۰/۳۵۵	۰/۳۴۹	۵/۳۸	۰/۰۰۱	۱/۶۵

با توجه به نتایج جدول ۳، نتایج معادله رگرسیون نشان می‌دهد مؤلفه‌های حمایت سازمانی ($r=0/489$ ، $P=0/001$) و حمایت اجتماعی ($r=0/233$ ، $P=0/001$) واجد شرایط پیش‌بینی

رضایت‌مندی از نیازهای اساسی است. بر اساس نتایج ضریب استاندارد بتا به ازای یک واحد افزایش در حمایت سازمانی و حمایت اجتماعی، میزان رضایت‌مندی به ترتیب ۰/۴۸۹ و ۰/۲۳۳ واحد و افزایش می‌یابد. بنابراین با توجه به مقادیر t و سطح معنی‌داری، فرض تساوی ضرایب با صفر رد می‌شود و باید ضرایب B مذکور را در معادله رگرسیون حفظ کرد. لذا معادله رگرسیون به صورت زیر است:

$$y = ۵۴/۳۴ + ۲/۳۶ (\text{حمایت سازمانی}) + ۱/۴۴ (\text{حمایت اجتماعی})$$

جدول ۳. نتایج تحلیل رگرسیون

سطح معنی‌داری	t	ضریب استاندارد	ضرایب غیراستاندارد		
			B	خطای استاندارد	
۰/۰۰۱	۵/۸	.....	۰/۹۲	۵/۳۴	مقدار ثابت
۰/۰۰۱	۸/۸۸	۰/۴۸۹	۰/۲۶	۲/۳۶	حمایت سازمانی
۰/۰۰۱	۴/۲۳	۰/۲۳۳	۰/۳۴	۱/۴۴	حمایت اجتماعی

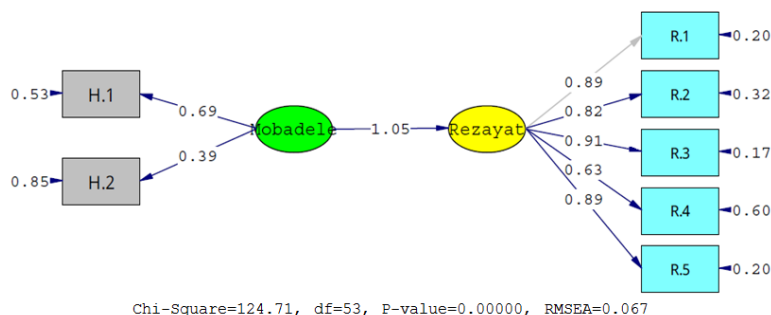
در آزمون خوبی برازش، تناسب مجموعه داده‌ها بررسی می‌شود که با توجه به جدول ۴، نسبت X^2 به df (۲/۳۵) و ریشه میانگین مجذور خطای تقریبی^۱ (RMSEA) برابر با ۰/۰۶۷ است. همچنین شاخص‌های $NFI^2=۰/۹۳$ ، $CFI^3=۰/۹۴$ ، $JFI^4=۰/۹۴$ ، $GFI^5=۰/۹۲$ و $F^6=۰/۹۳$ AGFI برازش مدل را تأیید کردند. در مجموع تمامی ۸ شاخص ذکر شده تناسب مدل را تأیید کردند، بنابراین مدل ساختاری پژوهش به لحاظ شاخص‌های برازش مناسب است و تمامی عامل‌های مطرح شده می‌توانند در مدل ساختاری پژوهش مجتمع شوند.

1. Root mean square Error of Approximation
2. Normed Fit Index
3. Comparative Fit Index
4. Incremental Fit Index
5. Goodness of Fit Index
6. Adjusted Goodness of Fit Index

جدول ۴. مقادیر شاخص‌های آزمون خوبی برازش

AGFI	GFI	IFI	CFI	NFI	RMSEA	df / X ²
0.92	0.96	0.97	0.98	0.97	0.067	53 / 124.71

شکل ۱، ضرایب، پارامترها و اعداد معناداری به دست آمده از مدل ساختاری مبادله اجتماعی و رضایت‌مندی از نیازهای اساسی را نشان می‌دهند. با توجه به نتایج به دست مبادله اجتماعی تأثیر مثبت و معناداری بر رضایت‌مندی از نیازهای اساسی ($r=1/0.5$, $T\text{-Value}=10/31$) دارد.

شکل ۱. بار عاملی و واریانس خطای مدل ساختاری پژوهش

بحث و نتیجه‌گیری

نتایج حاصل از مدل‌سازی معادلات ساختاری در این پژوهش نشان داد که مبادله اجتماعی بر رضایت‌مندی از نیازهای اساسی در بین جانبازان ورزشکار تأثیر مثبت و معناداری ($T=10/31$, $Value$, $r=1/0.5$) دارد که با نتایج پژوهش یلیز و وزیر (۲۰۲۱) همخوانی دارد. بدین معنی که با افزایش سطح مبادله اجتماعی، میزان رضایت‌مندی از نیازهای اساسی در بین جانبازان ورزشکار افزایش می‌یابد. در این راستا کارلیس و همکاران (۲۰۲۱) بیان داشت هر چقدر کیفیت برنامه‌های تمرینی که ورزشکاران درک می‌کنند بهتر و بالاتر باشد، به همان نسبت سطح رضایت‌مندی از نیازهای اساسی در بین ورزشکاران بالاتر خواهد بود. از آنجا که جانبازان دچار محدودیت‌های بدنی هستند، به دست آوردن اهداف در بین آن‌ها با دیگر ورزشکاران متفاوت است. لذا باید به این نکته تأکید کرد که با توجه به انواع مختلف معلولیت (نابینایی، جسمی - حرکتی و ذهنی)، باید مرئیانی که با هر یک از این گروه‌ها فعالیت می‌کنند کاملاً با نوع رفتار و ویژگی‌های این گروه از معلولیت‌ها آشنایی داشته باشند تا بتوانند با برقرار کردن روابط اجتماعی، عاطفی و احساسی

در زمینه ورزش، کمک شایانی به این دسته از ورزشکاران بکنند. به جانبازان ورزشکار پیشنهاد می‌شود انگیزه درونی خود را در محیط‌های ورزشی بالا ببرند و هر گونه عملی را که در ورزش انجام می‌دهند در راستای حمایت‌هایی که از آن‌ها انجام می‌شود باشد تا بتوانند از نیازهای اساسی خود رضایت بیشتری داشته باشند. از طرفی آگاهی از انگیزه‌های جانبازان برای مشارکت در ورزش ممکن است به مربیان و مسئولان در این زمینه کمک کند که چه نوع حمایت‌هایی می‌بایست از آن‌ها انجام شود تا بتوانند بر سطح عملکرد آن‌ها تأثیر مثبتی بگذارند. هی و همکاران (۲۰۲۲) ادعان داشت که بین رضایت‌مندی نیازهای اساسی با فرسودگی شغلی ورزشکاران ارتباط منفی و معناداری وجود دارد. از سویی دیگر جانبازان می‌توانند با پیوستن به یک جمع و محیطی بزرگ‌تر در حوزه ورزش، ایجاد یک رابطه متقابل با دیگر ورزشکاران، مشارکت در جامعه از طریق فعالیت‌های تفریحی - ورزشی و غیره به توسعه ارتباطات خود بپردازند و با استفاده از آن بتوانند به اهداف خود دست پیدا کنند و به نوعی از تبادلات اجتماعی بهره‌مند شوند تا بتوانند به سطح بالاتری از رضایت‌مندی در نیازهای خود دست یابند.

نتایج حاصل از این پژوهش نشان داد که مؤلفه حمایت سازمانی تأثیر مثبت و معناداری (۰/۰۰۱ P، ۰/۴۸۹ r) بر رضایت‌مندی از نیازهای اساسی در بین جانبازان ورزشکار دارد که با نتایج پژوهش‌های سوئرو و همکاران (۲۰۲۰) و سونیتا و پوجا (۲۰۱۹) همخوانی دارد. بدین معنی که با افزایش سطح ادراک از حمایت سازمانی در بین جانبازان، میزان رضایت‌مندی از نیازهای اساسی در بین آن‌ها افزایش می‌یابد. رابطه بین این دو متغیر را می‌توان بر اساس تئوری مبادله اجتماعی نیز تبیین کرد، بدین صورت که رابطه مثبت رضایت‌مندی از نیازهای اساسی جانبازان ورزشکار و حمایت‌های سازمان را می‌توان به عنوان رابطه‌ای دو جانبه مطرح کرد. بر این اساس می‌توان بیان کرد که هر چقدر مدیریت سازمان‌های ورزشی مربوط به حوزه جانبازان خود را مورد حمایت‌های بیشتری قرار دهد به همان نسبت رضایت‌مندی جانبازان از نیازهای اساسی خود افزایش خواهد یافت. چونفانگ^۱ (۲۰۱۲) در پژوهشی بر روی ۵۱۳ نفر از کارکنان هتل در تایوان اظهار داشت که هر چه حمایت‌های انجام‌گرفته از سوی سازمان در قبال کارکنان بیشتر و بهتر باشد، رفتار شهروندی سازمانی کارکنان را نیز تحت تأثیر قرار می‌دهد. به مدیران و سرپرستان سازمان‌های ورزشی مرتبط با حوزه جانبازان پیشنهاد می‌شود که در شرایط مختلف و در همه رده‌های سازمان جانبازان در گروه‌های معلولیتی مختلف را مورد حمایت‌های یکسانی قرار داده، به طوری که جانبازان به درک متقابلی نسبت به این حمایت‌ها برسند و برای جبران این اقدامات سازمان تعهد خود را نسبت به سازمان افزایش داده و تلاش بیشتری را برای انجام

1. Chunfang

وظایف و رسیدن به اهداف سازمان انجام دهند که در پی این اقدام، کارایی، اثربخشی و عملکرد سازمان افزایش پیدا کند، به طوری که افرادی که با این سازمان‌ها در ارتباط هستند از نحوه ارائه خدمات این سازمان رضایت‌مندی بیشتری کسب کنند.

نتایج حاصل از این پژوهش نشان داد که مؤلفه حمایت اجتماعی تأثیر مثبت و معناداری ($t=0/233$ ، $P=0/001$) بر رضایت‌مندی از نیازهای اساسی در بین جانبازان ورزشکار دارد که با نتایج پژوهش‌های جاسپر و همکاران (۲۰۲۲) و می و همکاران (۲۰۱۸) همخوانی دارد. بدین معنی که با افزایش سطح ادراک از حمایت اجتماعی در بین جانبازان، میزان رضایت‌مندی از نیازهای اساسی در بین آن‌ها افزایش می‌یابد. ارتباط مثبت بین حمایت اجتماعی با رضایت‌مندی از نیازهای اساسی جانبازان را می‌توان با بهره‌گیری از دو نظریه هویت اجتماعی و تبادل اجتماعی تبیین کرد. طبق نظریه هویت اجتماعی تیلر، تشکر و قدردانی گروه‌های اجتماعی از قبیل خانواده، دوستان، همکاران، هواداران و غیره از همکاری و عملکرد ورزشکاران، بخشی نیازهای عاطفی - اجتماعی آنان را برآورده می‌سازد. با برآورده شدن این قبیل از نیازهای ورزشکاران، هویت اجتماعی آنان نیز شکل می‌گیرد که در مقابل باعث احساس تعلق و غرور ورزشکاران نسبت به محیط اجتماعی که در آن قرار دارند می‌شود. با توجه به یافته‌های به‌دست آمده چنین استنباط می‌شود که جانبازان ورزشکار رفتارهای مرتبط با حمایت‌های اجتماعی را به عنوان نشانه‌هایی از احترام و توجه گروه‌های اجتماعی نسبت به خود تعبیر می‌کنند که برای جبران این حمایت‌ها، اعتماد، عملکرد و کیفیت روابطشان را بهبود خواهند بخشید. به عبارت دیگر جانبازان ورزشکار در پاسخ به حمایت گروه‌های اجتماعی مختلف، نگرش مثبتی پیدا می‌کنند که باعث افزایش سطح رضایت‌مندی از نیازهای اساسی در بین آن‌ها می‌شود.

در نهایت با توجه به اینکه در کشور ایران جانبازان بسیاری وجود دارد خصوصاً به خاطر هشت سال جنگ تحمیلی، رضایت‌مندی آن‌ها از نیازهایشان باید بیش از گذشته مورد توجه قرار گیرد تا بتوانند با اراده‌ای که به خرج می‌دهند مشارکت فعال و جدی در ورزش داشته باشند و بتوانند پله‌های موفقیت و دست‌یابی به اهداف و عناوین بین‌المللی را فتح کنند. همچنین باید به رضایت‌مندی جانبازان ورزشکار از نیازهایشان اهمیت ویژه‌ای داده شود، زیرا این افراد قشر خاصی از جامعه هستند و با توجه به محدودیت‌هایی که در بین آن‌ها از لحاظ برآورده ساختن نیازهایشان وجود دارد و از آنجا که ورزش برای سلامتی این گونه افراد بسیار مفید است مسئولان و مربیان که در این زمینه فعالیت می‌کنند باید از طریق تبادلات اجتماعی توجه خاصی به این گونه افراد داشته باشند و برای برآورده ساختن هر چه بیشتر نیازهایشان به طور مستقیم و غیر مستقیم،

آن‌ها را مورد حمایت قرار دهند تا باعث مشارکت هر چه بیشتر این افراد در محیط ورزش و تندرستی شوند. البته عملکرد خود جانبازان هم در این زمینه مهم است، زیرا آن‌ها باید به طور مرتب در محیط‌های اجتماعی و ورزشی حضور فعال داشته باشند تا با تلاش‌هایی که انجام می‌دهند زمینه دست‌یابی به نیازهای اساسی‌شان را بیش از گذشته ایجاد کنند.

References

- Anja, V. B., Maarten, V., Hans, D. W., Bart, S., & Willy, L. (2010). Capturing autonomy, competence, and relatedness at work: Construction and initial validation of the Work-related Basic Need Satisfaction scale. *Journal of Occupational and Organizational Psychology*, 83, 981-1002.
- Anouk, L., Salvatore, L. B., & Ruben, V. (2022). Basic needs satisfaction in a military learning environment: An exploratory study. *Military Psychology*, 34(1), 98-109.
- Chun-Fang, C., & Tsung-Sheng, H. (2012). The impacts of perceived organizational support and psychological empowerment on job performance: The mediating effects of organizational citizenship behavior. *International Journal of Hospitality Management*, 31, 180-190.
- Corliss, B., Bård, E. S., Andreas, I., & Tanya, F. (2020). Longitudinal associations between perceived programme quality, basic needs support and basic needs satisfaction within youth sport: A person-centred approach. *International Journal of Sport and Exercise Psychology*, 18(1), 76-92.
- Deci, E. L., & Ryan, R. M. (2000). The “what” and “why” of goal pursuits: human needs and the self-determination of behavior. *Psychological Inquiry*, 11, 227-268.
- Eleanor, Q., & Joan L. D. (2009). Perceptions of the Motivational Climate, Need Satisfaction, and Indices of Well- and Ill-Being Among Hip Hop Dancers. *Journal of Dance Medicine & Science*, 13, 10-19.
- Hee, J. H., Guy, W., & Claudio, M. R. (2022). The Relationship Between Basic Needs Satisfaction, Self-determined Motivation, and Burnout in Korean Esports Players. *Journal of Gambling Studies*, 5, 31.
- Iraji Noghondar, R., & Hamidi, M. (2014). The relationship between the perception of organizational support and the organizational citizenship behavior of the employees of the General Department of Sports and Youth in Mazandaran province. *Sports management studies*, 21, 81-96.
- Iraji Noghondar, R., & Poursoltani Zarandi, H. (2017). Determining the validity and reliability of basic needs satisfaction questionnaire in veterans and disabled athletes. *Sports Management Studies*, 37, 219-236.
- Jasper, M., Simone, S., Urte, S., Pamela, R., Julia, S., Mirko, W., & Roger, K. (2022). School principals' social support and teachers' basic need satisfaction: The mediating role of job demands and job resources. *Social Psychology of Education*, 25, 1545-1562.
- Jessica, B. (2020). Too Stressed To Be Engaged? The Role of Basic Needs Satisfaction in Understanding Work Stress and Public Sector Engagement. *Public Personnel Management*, 50(1).
- Johan Y.Y., Chris, L., & Ken, H. (2011). The Basic Needs Satisfaction in Sport Scale (BNSSS): Instrument development and initial validity evidence. *Psychology of Sport and Exercise*, 12, 257-264.
- Julian, B., Henrik, B., & Margarete, I. (2021). Mentoring styles and novice teachers' well-being: The role of basic need satisfaction. *Teaching and Teacher Education*, 103, 103-134.

- Lily, C. H., & Edna, R. (2018). The New Era Workplace Relationships: Is Social Exchange Theory Still Relevant? *Industrial and Organizational Psychology*, 11(3), 456-481.
- Liu, Y. W. (2009). Perceived organizational support and expatriate organizational citizenship behavior. *Personnel Review*, 38, 307-319.
- Mei-Fang, C., Ray-E, C., Hung-Bin, T., & Ying-Hui, H. (2018). Effects of perceived autonomy support and basic need satisfaction on quality of life in hemodialysis patients. *Quality of Life Research*, 27, 765-773.
- Murat, T., Benjamin C. H., & Robert, W. D. (2022). Teaching and social presences supporting basic needs satisfaction in online learning environments: How can presences and basic needs happily meet online? *Computers & Education*, 180, 104-143.
- Nicola S. S., & John, M. M. (2021). Basic Psychological Need Satisfaction, Affect and Mental Health. *Current Psychology*, 40, 1228-1233.
- Poursoltani Zarandi, H., & Iraj Noghondar, R. (2015). The relationship between satisfaction of basic needs and goal achievement in veterans and disabled athletes of Razavi Khorasan province. *Sports Management Studies*, 24, 206-189.
- Rather, R. A., & Linda, D. H. (2019). Exploring and validating social identification and social exchange-based drivers of hospitality customer loyalty. *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, 31(3).
- Suero, S. F., Bartolomé, J. A., Pedro, S. L., & José, C. M. (2020). Perceived Novelty Support and Psychological Needs Satisfaction in Physical Education. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17, 41-69.
- Sunita, T., & Pooja, G. (2019). Promoting Basic Need Satisfaction at Workplace: The Relevance of Mindfulness in Support of Job Performance of Employees. *Jindal Journal of Business Research*, 1, 11-18.
- Yeliz, K. T., & Vezir, A. (2021). The Mediating Role of Needs Satisfaction for Prosocial Behavior and Autonomy Support. *Current Psychology*, 40, 5212-5224.

Designing a model of social exchange and satisfaction of basic needs in sports veterans of Alborz province

Hossein Poursoltani Zarandi

Associate Professor of Department of Sport Management, Payame Noor University, Tehran, Iran.

Received: February 04, 2023

Accepted: March 26, 2023

Abstract

The current research aimed to design a model of social exchange and satisfaction of basic needs in sports veterans of Alborz province. The statistical population of this research was made up of sports veterans of Alborz province (N=700). Using Morgan's table, the statistical sample was estimated to be 248 tons, selected as available sampling. In order to collect data, social exchange questionnaires (Iraji, 1401) and satisfaction of basic needs (Johan, 2011) were used. The face and content validity of the questionnaires were determined by using the corrective opinions of sports management professors, and the reliability of both questionnaires was obtained using Cronbach's alpha test of 0.87 and 0.79, respectively. The research method is descriptive and correlation type, which was implemented in the field. In order to analyze the data, descriptive indices and Kolmogorov-Smirnov statistical tests, regression analysis, and path analysis were used. According to the results, social exchange has a positive and significant effect on satisfying basic needs ($r=1.05$, T-Value=10.31). Also, the components of organizational and social support in the regression equation are qualified to predict the satisfaction of basic needs.

Keywords: social exchange, satisfaction, veteran, athlete